

MINISTERSTVO FINANCÍ

Č. j.: MF-7195/2018/36

ZPRÁVA

**o výsledcích kontrol provedených u stavebních spořitel
a penzijních společností v roce 2017**

B ř e z e n 2018

Obsah

Shrnutí	3
1 Kontrola a dozor na finančním trhu	4
1.1 Právní rámec	4
1.2 Informační systémy	5
2 Kontroly u stavebních spořitelen	6
2.1 Subjekty kontrol	6
2.2 Výsledky kontrol	6
2.2.1 Poskytování státní podpory v případech smluv uzavřených a evidovaných na totožné rodné číslo – tzv. duplicitní smlouvy	7
2.2.2 Poskytování státní podpory v případě účastníků, jejichž smlouvy byly předmětem přechodu práv a povinností vyplývajících ze stavebního spoření	8
2.2.3 Poskytování státní podpory účastníkům, kteří mají uzavřeno v jednom kalendářním roce více smluv, v situacích, kdy stavební spořitelna nemá dostatek informací k posouzení nároku účastníka na státní podporu	9
2.2.4 Poskytování státní podpory účastníkům, kteří jsou občany Evropské unie nebo jsou cizinci mající na území České republiky trvalý pobyt	10
2.2.5 Poskytování státní podpory v závislosti na výši částky uspořené v příslušném kalendářním roce	12
2.2.6 Shrnutí kontrol ve stavebních spořitelnách	13
3 Kontroly u penzijních společností	16
3.1 Subjekty kontrol	16
3.2 Výsledky kontrol	16
3.2.1 Dodržování zákonných lhůt pro vrácení státního příspěvku	16
3.2.2 Dodržování povinnosti penzijní společnosti vrátit státní příspěvek	18
3.2.3 Vypořádání doplňkového penzijního spoření výplatou penze a výplatou jednorázového vyrovnání	19
3.2.4 Shrnutí kontrol v penzijních společnostech	20
4 Správní řízení	23
4.1 Správní řízení se stavebními spořitelny	23
4.2 Správní řízení s penzijními společnostmi	24
5 Závěr	25

Shrnutí

Česká republika v rámci své bytové a důchodové politiky vynaložila na podporu stavebního spoření a penzijního připojištění, resp. doplňkového penzijního spoření, v roce 2017 celkem 10,8 mld. Kč, a to 3,9 mld. Kč na podporu stavebního spoření a 6,9 mld. Kč na podporu penzijního připojištění, resp. doplňkového penzijního spoření.

Za účelem prověřování, zda je státní podpora v této oblasti poskytována v souladu se zákonnými pravidly, vykonává Ministerstvo financí dozor nad dodržováním zákonných podmínek.

Během roku 2017 provedlo Ministerstvo financí v rámci výše uvedeného dozoru kontroly ve všech stavebních spořitelnách a penzijních společnostech působících na finančním trhu v České republice. Celkově bylo zkontrolováno 2 073 případů s úhrnnou částkou poskytnuté státní podpory a státního příspěvku ve výši 22,5 mil. Kč.

U stavebních spořitelen bylo zkontrolováno celkem 1.327 smluv o stavebním spoření, na které byla poskytnuta státní podpora ve výši 12,3 mil. Kč. Kontroly byly zaměřeny na případy, kdy by mohlo dojít k neoprávněnému poskytnutí státní podpory, např. v situacích, kdy mají účastníci více smluv o stavebním spoření, nebo nejsou občany České republiky. Nedostatky byly zjištěny ve 146 případech, tj. v 11 % z kontrolovaných případů. Kontrolami nebylo zjištěno takové pochybení stavebních spořitelen, které by vedlo k systematickému porušování jejich zákonných povinností.

U penzijních společností bylo zkontrolováno celkem 746 smluv o penzijním připojištění, resp. o doplňkovém penzijním spoření, na které byl poskytnut státní příspěvek ve výši 10,2 mil. Kč. Kontroly byly zaměřeny na dodržování zákonných lhůt pro vrácení státního příspěvku v případech, kdy státní příspěvek nebyl použit ve prospěch účastníků, a na výplaty dávek, které byly poskytnuty účastníkům z doplňkového penzijního spoření, tj. starobních, příp. invalidních penzí a jednorázových vyrovnání. Nedostatky byly zjištěny v 358 případech, tj. v 48 % z kontrolovaných případů. Kontrolami nebylo zjištěno takové pochybení penzijních společností, které by vedlo k systematickému porušování jejich zákonných povinností.

1 Kontrola a dozor na finančním trhu

Zpráva o výsledcích kontrol provedených u stavebních spořitelen a penzijních společnostích v roce 2017 (dále jen „zpráva“) je předkládána ke zveřejnění podle ustanovení § 26 zákona č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o kontrole“). Zpráva obsahuje pouze zobecněné a anonymizované informace s uvedením konkrétní oblasti kontrol a jejich výsledků.

Hodnocení výsledků kontrol uvedené ve zprávě vychází ze skutečností a poznatků z kontrol provedených v roce 2017 u stavebních spořitelen a penzijních společností, přičemž zahrnuje také kontroly zahájené v roce 2016, které byly ukončeny v roce 2017.

1.1 Právní rámec

V rámci působnosti Ministerstva financí (dále jen „ministerstvo“) stanovené zákonem č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, vykonává ministerstvo, konkrétně Odbor 36 – Státní kontrola a dozor na finančním trhu, podle § 15 zákona č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o stavebním spoření“), dozor nad dodržováním podmínek pro poskytování státní podpory stavebního spoření stanovených tímto zákonem a podle § 156 zákona č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o doplňkovém penzijním spoření“), státní dozor nad dodržováním povinností penzijních společností v souvislosti s poskytováním a vrácením státního příspěvku.

Provozovateli stavebního spoření jsou podle zákona o stavebním spoření stavební spořitelny. Stavební spořitelna je banka, která může vykonávat pouze činnosti, povolené v jí Českou národní bankou udělené bankovní licenci, a kterými jsou stavební spoření, což je účelové spoření spočívající v přijímání vkladů od účastníků stavebního spoření, poskytování úvěrů účastníkům stavebního spoření a poskytování státní podpory těmto účastníkům, a další činnosti podle § 9 zákona o stavebním spoření.

Penzijní připojištění vykonávají s účinností od 01.01.2013 pomocí majetku v transformovaném fondu a doplňkové penzijní spoření prostřednictvím účastnických fondů penzijní společnosti, kterým bylo Českou národní bankou uděleno povolení k činnosti penzijní společnosti podle zákona o doplňkovém penzijním spoření. Penzijní společnosti shromažďují a umísťují příspěvky účastníků penzijního připojištění a doplňkového penzijního spoření, příspěvky placené za účastníka jeho zaměstnavatelem a státní příspěvky a vyplácejí dávky z penzijního připojištění a doplňkového penzijního spoření.

Kontroly byly vykonány podle příslušných ustanovení zákona o kontrole. Kontrolou podle zákona o kontrole se rozumí formalizovaný proces zjišťování kontrolního orgánu, resp. kontrolujících, zda kontrolovaná osoba dodržuje právní povinnosti, které přísluší kontrolnímu orgánu kontrolovat. Kontrolovanou osobou se v tomto případě rozumí stavební spořitelna nebo penzijní společnost, kontrolním orgánem se rozumí ministerstvo a kontrolujícími pracovníci příslušného odboru ministerstva.

Kontroly jsou prováděny převážně z vlastního podnětu kontrolního orgánu, tj. ministerstva, v návaznosti na plán kontrol. Plán kontrol, včetně jejich zaměření, sestavuje ministerstvo na základě vyhodnocení kontrol provedených v předchozím období, případně na základě vnějších podnětů (např. od jiného organizačního útvaru ministerstva, účastníků stavebního spoření, penzijního připojištění, resp. doplňkového penzijního spoření, nebo České národní banky jako orgánu dohledu). Do plánu kontrol jsou zahrnuty všechny stavební spořitelny a penzijní společnosti. Plán se sestavuje na období jednoho kalendářního roku.

V případě potřeby je možné provést kontrolu mimo plán kontrol, zejména na základě zjištění zásadních informací z další činnosti odboru nebo zásadního vnějšího podnětu.

Zákon o doplňkovém penzijním spoření rovněž připouští výkon státního dozoru nad penzijními společnostmi bez zahájení kontroly podle zákona o kontrole, tedy vyžádání podkladů a informací nezbytných pro objasnění skutečností souvisejících s tímto dozorem od penzijní společnosti a jejich kontrolu. Zpráva z důvodu její ucelenosti obsahuje také závěry z takto vykonaného státního dozoru.

1.2 Informační systémy

Ministerstvo spravuje a provozuje pro účely dozoru nad dodržováním podmínek pro poskytování státní podpory stavebního spoření a pro zpracování žádostí o poskytnutí státní podpory a jejího vracení informační systém stavebního spoření. Pro účely výkonu státního dozoru v souvislosti s poskytováním a vracením státního příspěvku doplňkového penzijního spoření, resp. penzijního připojištění, a pro zpracování žádosti o poskytnutí státního příspěvku a zprávy o jeho vracení spravuje a provozuje informační systém doplňkového penzijního spoření.

V informačním systému stavebního spoření se evidují zejména základní identifikační údaje o účastnících stavebního spoření, údaje o uzavřených smlouvách o stavebním spoření, délce trvání doby spoření, o nárocích na státní podporu ve vztahu k právním předpisům platným v době uzavření smlouvy a výši přiznané státní podpory. Obdobně se v informačním systému doplňkového penzijního spoření evidují zejména základní identifikační údaje o účastnících penzijního připojištění a doplňkového penzijního spoření, údaje o uzavřených smlouvách o penzijním připojištění a doplňkovém penzijním spoření, délce pojištění, resp. spořicí doby, o nárocích na dávky, výši příspěvku účastníka a přiznaného státního příspěvku.

Ministerstvo je ze zákona oprávněno provádět kontrolu shody údajů vedených v obou informačních systémech s údaji evidovanými v základním registru obyvatel, v informačním systému evidence obyvatel a v informačním systému cizinců; u penzijního připojištění a doplňkového penzijního spoření navíc v registru pojištěnců vedeném Ústředím Všeobecné zdravotní pojišťovny ČR a v evidenci České správy sociálního zabezpečení.

2 Kontroly u stavebních spořitelén

2.1 Subjekty kontrol

V roce 2017 působilo na finančním trhu v České republice celkem 5 stavebních spořitelén oprávněných k nabízení a poskytování finančních služeb v oblasti stavebního spoření, které podléhaly kontrole dodržování podmínek pro poskytování státní podpory:

- Českomoravská stavební spořitelna, a. s., IČ 49241397,
- Modrá pyramida stavební spořitelna, a.s., IČ 60192852,
- Raiffeisen stavební spořitelna a. s., IČ 49241257,
- Stavební spořitelna České spořitelny, a. s., IČ 60197609,
- Wüstenrot – stavební spořitelna a. s., IČ 47115289.

Ministerstvo v roce 2017 stavebním spořitelnám poukázalo ze státního rozpočtu zálohy státní podpory v celkové výši 3,947 mld. Kč.

2.2 Výsledky kontrol

Provedené kontroly byly zaměřeny na dodržování podmínek pro poskytování státní podpory stanovených zákonem o stavebním spoření, a to v případech:

- smluv o stavebním spoření (dále v textu této části zprávy jen „smlouva“) uzavřených a evidovaných na totožné rodné číslo – tzv. duplicitní smlouvy,
- účastníků stavebního spoření (dále v textu této části zprávy jen „účastník“), jejichž smlouvy byly předmětem přechodu práv a povinností vyplývajících ze stavebního spoření v případě jejich úmrtí,
- účastníků, kteří mají uzavřeno v jednom kalendářním roce více smluv, v situacích, kdy stavební spořitelna nemá dostatek informací k posouzení nároku účastníka na státní podporu,
- účastníků, kteří jsou občany Evropské unie nebo jsou cizinci mající na území České republiky trvalý pobyt,
- účastníků s nárokem na státní podporu v závislosti na výši částky uspořené v příslušném kalendářním roce.

Výběr a počet konkrétních smluv určených ke kontrole podle shora uvedeného zaměření byl proveden na základě předem stanovených kritérií podle příslušného tématu zaměření kontroly.

Při výkonu kontroly ministerstvo také prověřovalo, jestli stavební spořitelny plní své povinnosti, které jim ukládá § 13 zákona o stavebním spoření, tj. zda kontrolují, zda účastníkovi trvá právo na státní podporu evidovanou na jeho účtu a zda byly splněny podmínky pro výplatu státní podpory účastníkovi.

2.2.1 Poskytování státní podpory v případech smluv uzavřených a evidovaných na totožné rodné číslo – tzv. duplicitní smlouvy

Při výkonu této kontroly bylo postupováno podle § 3 zákona o kontrole, kdy ministerstvo jako kontrolní orgán využilo před zahájením kontroly z moci úřední možnost provést úkony, jejichž účelem je opatření podkladů pro posouzení, zda zahájit kontrolu. Tento postup významně zefektivňuje kontrolní proces a snižuje zátěž kontrolovaných osob.

Kontrola byla zaměřena na dodržování podmínek pro poskytování státní podpory účastníkům podle § 10 zákona o stavebním spoření, a to v souvislosti se smlouvami uzavřenými a evidovanými na totožné rodné číslo – tzv. duplicitní smlouvy.

V souladu s § 11 odst. 2 zákona o stavebním spoření nárok na vyplacení zálohy státní podpory uplatňuje souhrnně za všechny účastníky stavební spořitelna písemnou žádostí u ministerstva, a to vždy po uplynutí kalendářního roku. Podle § 10 zákona o stavebním spoření státem poskytovaná záloha státní podpory činí 10 %¹ z uspořené částky v příslušném kalendářním roce, nejvíce však 2.000 Kč. Účastníkovi, který má uzavřeno v jednom kalendářním roce více smluv, přísluší státní podpora na ty smlouvy, u kterých o její přiznání požádal. Přitom se postupně poukazují zálohy státní podpory přednostně z uspořených částek u dříve uzavřených smluv, přičemž celkový součet záloh státní podpory ke všem smlouvám účastníka v příslušném kalendářním roce nesmí přesáhnout výše uvedený limit 2.000 Kč.

V případech, kdy je státní podpora poskytnuta na dvě nebo více smluv s totožným rodným číslem za příslušný rok, je na místě při kontrole posoudit, zda stavební spořitelna u jednotlivých případů postupovala v souladu s pravidly pro poskytování státní podpory podle § 10 zákona o stavebním spoření a s doloženými dokumenty. V případě, že stavební spořitelna nemohla pro nedostatek podkladů sama rozhodnout o vrácení státní podpory, rozhoduje o vrácení ministerstvo na základě zjištěných a ověřených skutečností, vyplývajících z identifikačních údajů účastníků.

Ke kontrole bylo vybráno celkem 427 duplicitních smluv, tj. veškeré smlouvy, u nichž byla duplicita zjištěna po zpracování žádostí stavebních spořitelen o státní podporu za rok 2015 a 2016, s celkovou výší poskytnuté státní podpory 2,1 mil. Kč.

Při kontrole bylo na základě ověření identifikačních údajů účastníků, které byly doloženy příslušnými doklady, u každé smlouvy vyhodnoceno, zda státní podpora byla poskytnuta v souladu s pravidly pro poskytování státní podpory podle § 10 zákona o stavebním spoření. Pokud bylo zjištěno, že státní podpora byla poskytnuta totožné osobě u dvou i více stavebních spořitelen a stavební spořitelna sama nemohla rozhodnout o vrácení státní podpory, ministerstvo určilo, na kterou smlouvu bude státní podpora vrácena.

Po vyhodnocení shromážděných podkladů bylo zjištěno, že:

¹ Podle § 10 zákona o stavebním spoření, ve znění účinném od 01.01.2004 do 31.12.2010, poskytovaná záloha státní podpory činila 15 % z uspořené částky v příslušném kalendářním roce, nejvíce však 3.000 Kč.

- ve všech 427 případech stavební spořitelny neporušily povinnost kontrolovat, zda účastníkovi trvá právo na státní podporu evidovanou na jeho účtu a zda byly splněny podmínky pro výplatu státní podpory účastníkovi,
- v 418 případech byla státní podpora evidovaná na účtu účastníka, resp. připsaná na účet účastníka do konce doby spoření, poskytnuta v souladu s podmínkami zákona o stavebním spoření, a to ve výši 2.140.653 Kč,
- v 9 případech byla státní podpora evidovaná na účtu účastníka, resp. připsaná na účet účastníka do konce doby spoření, poskytnuta v rozporu s podmínkami zákona o stavebním spoření, a to ve výši 9.110 Kč.

V rámci úkonů předcházejících kontrole byly stavební spořitelny seznámeny s vyhodnocením, zda účastníkům poskytnutá státní podpora za rok 2015 a 2016 přísluší, resp. zda jim přísluší v poskytnuté výši. Dotčené stavební spořitelny státní podporu, která účastníkovi nepřisloužela, vrátili na základě tohoto vyhodnocení ministerstvu. Nedostatky v činnosti stavebních spořitelny nebyly po vyhodnocení zjištěny, takže ministerstvo nepřistoupilo k zahájení kontroly z moci úřední u žádné z nich.

2.2.2 Poskytování státní podpory v případě účastníků, jejichž smlouvy byly předmětem přechodu práv a povinností vyplývajících ze stavebního spoření

V tomto případě byla provedena tzv. kontrola od stolu, kdy ministerstvo ke kontrole dodržování podmínek pro poskytování státní podpory využilo údaje, které jsou o účastnících vedeny v informačním systému stavebního spoření provozovaném ministerstvem, bez zahájení kontroly podle zákona o kontrole. Po vyhodnocení shromážděných podkladů slouží výsledky kontroly jako podklady pro zahájení správního řízení se stavebními spořitelny.

Kontrola byla zaměřena na dodržování podmínek pro výplatu státní podpory účastníkům v souvislosti s § 8 zákona o stavebním spoření, ve znění účinném do 31.12.2013, tj. zda v důsledku úmrtí účastníka nemohlo dojít k poskytnutí státní podpory účastníkům – nabyvatelům práv a povinností vyplývajících ze stavebního spoření v rozporu s podmínkami stanovenými v § 10 zákona o stavebním spoření.

Podle § 8 zákona o stavebním spoření, ve znění účinném do 31.12.2013, v případě úmrtí účastníka přecházejí práva a povinnosti vyplývající ze stavebního spoření na pozůstalého manžela. Není-li pozůstalý manžel, jsou práva a povinnosti vyplývající ze stavebního spoření předmětem dědění, jen dohodnou-li se dědicové v dohodě o vypořádání dědictví, že práva a povinnosti ze stavebního spoření převezme jeden z nich. Od 01.01.2014 platí nová právní úprava, kdy závazek ze smlouvy zaniká úmrtím účastníka a součástí pozůstalosti je pohledávka na výplatu uspořené částky a záloh státní podpory evidovaných na účtu účastníka včetně záloh státní podpory za kalendářní rok, ve kterém účastník zemřel, podle uspořené částky ke dni úmrtí účastníka v tomto kalendářním roce.

Ke kontrole bylo vybráno celkem 498 smluv u všech stavebních spořitelny, u nichž byla ministerstvu v roce 2016 podána stavebními spořitelny informace o úmrtí účastníka

a přechodu práv a povinností na jiného účastníka. Na kontrolované smlouvy byla poskytnuta státní podpora za celou dobu spoření ve výši 6,1 mil. Kč.

Po vyhodnocení shromážděných podkladů bylo zjištěno, že:

- v 79 případech z celkového počtu 498 mohlo dojít k připsání státní podpory na účet účastníků, resp. k jejímu vyplacení účastníkům – nabyvatelům práv a povinností vyplývajících ze stavebního spoření v rozporu s podmínkami stanovenými v § 10 zákona o stavebním spoření, a to ve výši 187.382 Kč.

V návaznosti na uvedené vyhodnocení byla v roce ve 4. čtvrtletí roku 2017 zahájena správní řízení se všemi stavebními spořitelny, kdy teprve po vyhodnocení předložených podkladů ministerstvo na základě pravomocných rozhodnutí uloží stavebním spořitelnám povinnost vrátit část, případně celkovou částku státní podpory, v případě porušení podmínek stanovených zákonem o stavebním spoření. Zároveň bude ministerstvo v těchto správních řízeních zjišťovat, zda se stavební spořitelny nedopustily svou činností některého ze správních deliktů, resp. od 01.07.2017 přestupků, podle zákona o stavebním spoření.

2.2.3 Poskytování státní podpory účastníkům, kteří mají uzavřeno v jednom kalendářním roce více smluv, v situacích, kdy stavební spořitelna nemá dostatek informací k posouzení nároku účastníka na státní podporu

Při výkonu této kontroly bylo postupováno podle § 3 zákona o kontrole, kdy ministerstvo jako kontrolní orgán využilo před zahájením kontroly z moci úřední možnost provést úkony, jejichž účelem je opatření podkladů pro posouzení, zda zahájit kontrolu. Kontrola byla provedena mimo plán kontrol na základě vnějšího podnětu, kterým byl v tomto případě dotaz stavební spořitelny.

Kontrola byla zaměřena na dodržování podmínek pro poskytování státní podpory účastníkům podle § 10 zákona o stavebním spoření a v některých případech i v kombinaci s § 8 zákona o stavebním spoření, ve znění účinném do 31.12.2013, kdy došlo k přechodu práv a povinností vyplývajících ze stavebního spoření při úmrtí účastníka.

V případech, kdy je státní podpora poskytnuta na dvě nebo více smluv jednoho účastníka, tj. i v případech, kdy na účastníka přešla práva a povinnosti ze stavebního spoření v rámci smlouvy, která je pak pro účely vyhodnocení nároku na státní podporu posuzována jako vlastní smlouva účastníka, je namíste při kontrole posoudit, zda stavební spořitelna u jednotlivých případů postupovala v souladu s pravidly pro přiznání státní podpory podle § 10 zákona o stavebním spoření a s doloženými dokumenty. V případě, že stavební spořitelna nemohla sama rozhodnout o vrácení státní podpory, rozhoduje o vrácení ministerstvo na základě zjištěných a ověřených skutečností, vyplývajících z identifikačních údajů účastníků.

Ke kontrole bylo vybráno celkem 51 smluv, tj. všechny dotčené smlouvy v rámci dotazů stavebních spořitel, s celkovou výší poskytnuté státní podpory 242 tis. Kč.

Při kontrole bylo na základě shromážděných podkladů a údajů z informačního systému stavebního spoření provozovaného ministerstvem posuzováno, zda účastníkům poskytnutá

záloha státní podpory za rok 2016 přísluší, resp. zda jim přísluší v poskytnuté výši. Pokud bylo zjištěno, že státní podpora byla poskytnuta totožné osobě u dvou i více stavebních spořitelů a stavební spořitelna sama nemohla pro nedostatek podkladů rozhodnout o vrácení státní podpory, ministerstvo určilo, na kterou smlouvu bude státní podpora vrácena.

Po vyhodnocení shromážděných podkladů bylo zjištěno, že:

- ve všech 51 případech stavební spořitelny neporušily povinnost kontrolovat, zda účastníkovi trvá právo na státní podporu evidovanou na jeho účtu a zda byly splněny podmínky pro výplatu státní podpory účastníkovi,
- ve 41 případech byla státní podpora evidovaná na účtu účastníka, resp. připsaná na účet účastníka do konce doby spoření, poskytnuta v souladu s podmínkami zákona o stavebním spoření, a to ve výši 229.420 Kč,
- v 10 případech byla státní podpora evidovaná na účtu účastníka, resp. připsaná na účet účastníka do konce doby spoření, poskytnuta v rozporu s podmínkami zákona o stavebním spoření, a to ve výši 12.597 Kč.

V rámci úkonů předcházejících kontrole byly stavební spořitelny seznámeny s vyhodnocením, zda účastníkům poskytnutá záloha státní podpory za rok 2016 přísluší, resp. zda jim přísluší v poskytnuté výši. Dotčené stavební spořitelny zálohy státní podpory, které účastníkům nepřislušely, vrátily na základě tohoto vyhodnocení ve všech případech ministerstvu. Nedostatky v činnosti stavebních spořitelů nebyly po vyhodnocení zjištěny, takže ministerstvo nepřistoupilo k zahájení kontroly z moci úřední u žádné z nich.

2.2.4 Poskytování státní podpory účastníkům, kteří jsou občany Evropské unie nebo jsou cizinci mající na území České republiky trvalý pobyt

Při výkonu této kontroly bylo postupováno podle zákona o kontrole, kdy ministerstvo jako kontrolní orgán zahájilo kontrolu z moci úřední.

Kontrola byla zaměřena na dodržování podmínek pro poskytování státní podpory účastníkům podle § 10 zákona o stavebním spoření u smluv, které byly uzavřeny účastníky, kteří jsou občany Evropské unie nebo jsou cizinci mající na území České republiky trvalý pobyt.

Státní podpora přísluší účastníkovi, pokud jím je fyzická osoba, pouze při splnění podmínek stanovených zákonem o stavebním spoření. Podle § 4 odst. 2 písm. b) zákona o stavebním spoření může státní podporu získat občan Evropské unie, kterému byl vydán průkaz nebo potvrzení o pobytu na území České republiky a přiděleno rodné číslo příslušným orgánem České republiky, nebo podle písm. c) fyzická osoba (pro účely kontroly cizinec) s trvalým pobytem na území České republiky a rodným číslem přiděleným příslušným orgánem České republiky.

Nárok na státní podporu za příslušný kalendářní rok vzniká tehdy, pokud účastník splňoval výše uvedené podmínky, tj. mít přidělené rodné číslo a pobyt, resp. trvalý pobyt na území České republiky, po celý kalendářní rok. Přitom v kalendářním roce, v jehož průběhu byla smlouva uzavřena nebo ukončena, postačí, když účastník splňuje tyto podmínky po dobu existence smlouvy v dotčeném roce.

Při kontrole bylo na základě ověření údajů o účastnících u každé smlouvy vyhodnoceno, zda státní podpora byla poskytnuta v souladu s pravidly pro poskytování státní podpory podle § 10 zákona o stavebním spoření. Důraz je přitom, vzhledem k tomu, že se kontrola týká občanů Evropské unie a cizinců ze zemí mimo Evropskou unii, zejména kladen na prokázání nepřetržitého plnění výše uvedených podmínek po celou dobu existence smlouvy, resp. za období, za něž byla státní podpora poskytnuta.

V případech, kdy byl poskytnut úvěr, se kontrola zaměřuje také na dodržování podmínek pro výplatu státní podpory účastníkům podle § 12 zákona o stavebním spoření, a to v souvislosti s ukončením doby spoření uzavřením smlouvy o úvěru ze stavebního spoření, resp. poskytnutím úvěru ze stavebního spoření.

Podle zákona o stavebním spoření má účastník právo na poskytnutí úvěru ze stavebního spoření na financování bytových potřeb po splnění podmínek tohoto zákona a podmínek stanovených stavební spořitelnou ve všeobecných obchodních podmínkách. Účastník má podle zákona o stavebním spoření také v souvislosti s poskytnutím úvěru ze stavebního spoření nárok na výplatu státní podpory před uplynutím tzv. vázací doby v délce 6 let, avšak jen pokud použije uspořeno částku, úvěrové prostředky a státní podporu na bytové potřeby.

V případech, kdy byl poskytnut úvěr, byly kontrolovány také úvěrové smlouvy a dokumenty doložené účastníky k poskytnutému úvěru (např. stavební povolení, kupní smlouvy, výpisy z katastru nemovitostí, smlouvy o převodu členských práv a povinností, kolaudační rozhodnutí, daňové doklady, žádosti o čerpání úvěru, oznámení o výši čerpaného úvěru apod.), které jsou nezbytné k doložení účelovosti, a dále doklady potvrzující výši poskytnutého úvěru a jeho čerpání.

Ke kontrole bylo v průběhu roku 2016² a 2017 vybráno 188 smluv, na které byla poskytnuta státní podpora v celkové výši 1.487 tis. Kč. Do konce roku 2017 byla ukončena kontrola u 151 smluv s celkovým objemem poskytnuté státní podpory ve výši 1,2 mil. Kč, které jsou dále předmětem této zprávy.

Po vyhodnocení shromážděných podkladů bylo zjištěno, že:

- ve 102 případech stavební spořitelny neporušily povinnost kontrolovat, zda účastníkovi trvá právo na státní podporu evidovanou na jeho účtu a zda byly splněny podmínky pro výplatu státní podpory účastníkovi,
- ve 103 případech byla státní podpora evidovaná na účtu účastníka, resp. připsaná na účet účastníka do konce doby spoření, poskytnuta v souladu s podmínkami zákona o stavebním spoření, a to ve výši 964.752 Kč,
- v 48 případech byla státní podpora evidovaná na účtu účastníka, resp. připsaná na účet účastníka do konce doby spoření, poskytnuta v rozporu s podmínkami

² V průběhu roku 2016 bylo ke kontrole vybráno 89 smluv, na které byla poskytnuta státní podpora v celkové výši 589 tis. Kč. Kontrola dále pokračovala i v roce 2017, kdy bylo ke kontrole vybráno dalších 99 smluv. Kontroly zahájené v roce 2016 nebyly k 31.12.2016 ukončeny a jejich vyhodnocení je proto provedeno až v této zprávě spolu s kontrolami zahájenými v roce 2017.

zákona o stavebním spoření, a to ve výši 208.638 Kč; z toho v 1 případě v souvislosti s poskytnutím úvěru ze stavebního spoření, kdy stavební spořitelna vyplatila účastníkovi zálohy státní podpory ve výši 12.369 Kč připsané na účet účastníka do konce doby spoření v rozporu s podmínkami zákona o stavebním spoření,

- v 1 případě, kdy byl poskytnut úvěr ze stavebního spoření, stavební spořitelna porušila povinnost kontrolovat, zda byly splněny podmínky pro výplatu státní podpory.

Ve všech 48 případech, kdy účastníkovi státní podpora nepříslušela, stavební spořitelny státní podporu v roce 2017 vrátily na základě kontrolního zjištění.

V návaznosti na uvedené vyhodnocení ministerstvo dále posoudí možnost zahájení správního řízení, resp. řízení o přestupcích, s dotčenou stavební spořitelnou ve věci porušení povinnosti kontrolovat, zda byly splněny podmínky pro výplatu státní podpory účastníkovi.

2.2.5 Poskytování státní podpory v závislosti na výši částky uspořené v příslušném kalendářním roce

Při výkonu této kontroly bylo postupováno podle § 3 zákona o kontrole, kdy ministerstvo jako kontrolní orgán využilo před zahájením kontroly z moci úřední možnost provést úkony, jejichž účelem je opatření podkladů pro posouzení, zda zahájit kontrolu.

Kontrola byla zaměřena na dodržení podmínek stanovených v § 10 zákona o stavebním spoření zejména na to, zda státní podpora v jednotlivých letech období 2010 až 2016 byla poskytována ve správné výši a zda byla poskytována účastníkovi, který splňuje podmínky zákona o stavebním spoření pro vznik nároku na státní podporu, a to v návaznosti na výši uspořené částky.

Podle § 10 zákona o stavebním spoření, ve znění účinném od 01.01.2004 do 31.12.2010, činila poskytovaná záloha státní podpory 15 % z uspořené částky v příslušném kalendářním roce, maximálně však z částky 20.000 Kč, tj. maximálně 3.000 Kč, a ve znění účinném od 01.01.2011 pak 10 % z uspořené částky v příslušném kalendářním roce, maximálně však z částky 20.000 Kč, tj. maximálně 2.000 Kč. Účastníkovi, který má uzavřeno v jednom kalendářním roce více smluv, přísluší státní podpora na ty smlouvy, u kterých o její přiznání požádal. Přitom se postupně poukazují zálohy státní podpory přednostně z uspořených částek u dříve uzavřených smluv, přičemž celkový součet záloh státní podpory ke všem smlouvám účastníka v příslušném kalendářním roce nesmí přesáhnout výše uvedený limit.

Ke kontrole bylo v průběhu roku 2017 vybráno 300 smluv o stavebním spoření, na které byla poskytnuta v letech 2010 – 2016 státní podpora v celkové výši 3,8 mil. Kč. Do konce roku 2017 byla ukončena kontrola u 200 smluv s celkovým objemem poskytnuté státní podpory ve výši 2,6 mil. Kč, které jsou dále předmětem této zprávy.

Po vyhodnocení shromážděných podkladů bylo zjištěno, že:

- ve všech 200 případech stavební spořitelny neporušily povinnost kontrolovat, zda účastníkovi trvá právo na státní podporu evidovanou na jeho účtu a zda byly splněny podmínky pro výplatu státní podpory účastníkovi,
- ve všech 200 případech byla státní podpora evidovaná na účtu účastníka, resp. připsaná na účet účastníka do konce doby spoření, poskytnuta v souladu s podmínkami zákona o stavebním spoření, a to ve výši 2.558.061 Kč.

V rámci úkonů předcházejících kontrole byly stavební spořitelny seznámeny s vyhodnocením, zda účastníkům poskytnutá záloha státní podpory za roky 2010 – 2016 přísluší, resp. zda jim přísluší v poskytnuté výši. Nedostatky v činnosti stavebních spořitelen nebyly po vyhodnocení zjištěny, takže ministerstvo nepřistoupilo k zahájení kontroly z moci úřední u žádné z nich.

2.2.6 Shrnutí kontrol ve stavebních spořitelnách

V roce 2017 provedlo ministerstvo kontroly u všech stavebních spořitelen. Bylo zkontrolováno celkem 1.327 smluv, na které byla vyplacena státní podpora v celkové výši 12.268.498 Kč.

Na základě kontrol provedených podle zákona o kontrole (body 2.2.1, 2.2.3, 2.2.4 a 2.2.5) byla stavebními spořitelny vrácena státní podpora v 67 případech v celkové výši 230.345 Kč. Ministerstvo očekává, že po ukončení správních řízení, zahájených v souvislosti s kontrolou od stolu (bod 2.2.2), dosáhne státní podpora vrácená v přímé souvislosti s kontrolami provedenými v roce 2017 celkové výše cca 418 tis. Kč.

Nedostatky byly zjištěny ve 146 případech (11 % z kontrolovaných případů). Z toho v 19 případech byla státní podpora ve výši 21.707 Kč vyplacena stavebními spořitelny v rozporu s podmínkami zákona o stavebním spoření na dvě nebo více smluv jednoho účastníka u různých stavebních spořitelen, kdy na základě neúplných či rozporných údajů o účastníkovi stavební spořitelny nemohly samy rozhodnout o vrácení státní podpory a o vrácení rozhoduje ministerstvo na základě zjištěných a ověřených skutečností, vyplývajících z identifikačních údajů účastníků. Ve 47 případech byla státní podpora ve výši 196.269 Kč poskytnuta účastníkům v rozporu s podmínkami zákona o stavebním spoření, když účastníci, kteří nejsou občany České republiky, nesplnili podmínky zákona o stavebním spoření zejména v souvislosti s jejich pobytem na území České republiky a v 1 případě byla státní podpora ve výši 12.369 Kč, připsaná na účet účastníka do konce doby spoření, vyplacena stavební spořitelnou v rozporu s podmínkami zákona o stavebním spoření, když uspořené částka, peněžní prostředky z úvěru ze stavebního spoření a státní podpora nebyly použity v celé výši na bytové potřeby. V 67 případech byla zahájena správní řízení – viz dále.

2.2.6.1 Postihy za zjištěné nedostatky

Pokud ministerstvo při kontrole zjistí, že stavební spořitelna porušila povinnost kontrolovat podmínky pro přiznání státní podpory účastníkům a v důsledku toho dojde k neoprávněnému

připsání státní podpory, je oprávněno podle § 16a ve spojení s § 16b zákona o stavebním spoření uložit stavební spořitelně pokutu do výše 20 mil. Kč.

V 1 případě (bod 2.2.4) bylo zjištěno, že stavební spořitelna porušila povinnost kontrolovat, zda účastníkovi trvá právo na státní podporu evidovanou na jeho účtu a zda byly splněny podmínky pro výplatu státní podpory účastníkovi. Zahájení případného správního řízení, resp. řízení o přestupcích, ve věci uložení pokuty bude předmětem dalšího postupu ministerstva.

V 79 případech byla ve 4. čtvrtletí roku 2017 zahájena v souvislosti s výsledky kontroly od stolu (bod 2.2.2) správní řízení se všemi stavebními spořitelkami ve věci zjištění, zda nedošlo k připsání státní podpory na účet účastníků, resp. k jejímu vyplacení účastníkům – nabyvatelům práv a povinností vyplývajících ze stavebního spoření v rozporu s podmínkami stanovenými v § 10 zákona o stavebním spoření – viz bod 4.1.

Přehled výsledků kontrol je uveden v následující tabulce:

v Kč

Předmět kontroly	Duplicitní smlouvy	Přechod práv a povinností*	Nárok na státní podporu	Občani EU a cizinci	Nárok na státní podporu podle výše uspořené částky	Celkem
Část zprávy	2.2.1	2.2.2	2.2.3	2.2.4	2.2.5	
Částka kontrolované státní podpory	2 149 763	6 145 267	242 017	1 173 390	2 558 061	12 268 498
Počet případů	427	498	51	151	200	1 327
Státní podpora vyplacená v souladu se zákonem	2 140 653	-	229 420	964 752	2 558 061	5 892 886
Počet případů	418	-	41	103	200	762
Státní podpora k vrácení	9 110	-	12 597	208 638	-	230 345
Počet případů	9	-	10	48	-	67
Vrácená státní podpora	9 110	-	12 597	208 638	-	230 345
Počet případů	9	-	10	48	-	67

*Na základě výsledků kontrol byla ve 4. čtvrtletí 2017 zahájena správní řízení.

3 Kontroly u penzijních společností

3.1 Subjekty kontrol

V roce 2017 působilo na finančním trhu v České republice celkem 8 penzijních společností oprávněných k nabízení a poskytování finančních služeb v oblasti doplňkového penzijního spoření a penzijního připojištění:

Allianz penzijní společnost, a.s., IČ 25612603,
AXA penzijní společnost a.s., IČ 61859818,
Conseq penzijní společnost, a.s., IČ 27916430,
Česká spořitelna – penzijní společnost, a.s., IČ 61672033,
ČSOB Penzijní společnost, a. s., člen skupiny ČSOB, IČ 61859265,
NN Penzijní společnost, a.s., IČ 63078074,
KB Penzijní společnost, a.s., IČ 61860018,
Penzijní společnost České pojišťovny, a.s., IČ 61858692.

Ministerstvo v roce 2017 penzijním společností poukázalo ze státního rozpočtu částku státního příspěvku ve prospěch účastníků penzijního připojištění a doplňkového penzijního spoření v celkové výši 6,878 mld. Kč.

3.2 Výsledky kontrol

Provedené kontroly byly zaměřeny na dodržování povinností stanovených zákonem o doplňkovém penzijním spoření, resp. zákonem o penzijním připojištění, v souvislosti s poskytováním a vrácením státního příspěvku, a to v případech:

- dodržování zákonných lhůt pro vrácení státního příspěvku,
- dodržování povinnosti penzijní společnosti vrátit státní příspěvek,
- vypořádání doplňkového penzijního spoření výplatou penze a výplatou jednorázového vyrovnání.

Výběr kontrolovaných případů vycházel z podkladů, které má ministerstvo k dispozici z informačního systému doplňkového penzijního spoření. Výběr byl zaměřen na případy, ve kterých informační systém na základě údajů předaných penzijními společnostmi ministerstvu indikoval možné pochybení penzijní společnosti zejména při vrácení státního příspěvku, nebo problémy s poskytováním státního příspěvku např. v souvislosti s nárokem na výplatu dávky, jejíž součástí je státní příspěvek.

3.2.1 Dodržování zákonných lhůt pro vrácení státního příspěvku

Při výkonu této kontroly bylo postupováno podle zákona o kontrole, kdy ministerstvo jako kontrolní orgán zahájilo kontrolu z moci úřední.

Kontrola byla zaměřena na dodržování zákonných lhůt pro vrácení státního příspěvku podle zákona o penzijním připojištění, resp. podle zákona o doplňkovém penzijním spoření.

Ve všech zkontrolovaných případech bylo zároveň prověřováno, zda penzijní společnosti nebyl státní příspěvek poukázán neoprávněně.

Penzijní společnost je povinna vrátit ministerstvu částky státního příspěvku v případech a lhůtách podle § 18 zákona o doplňkovém penzijním spoření, nebo podle § 30 zákona o penzijním připojištění, pokud nebyl poukázán státní příspěvek použit ve prospěch účastníků penzijního připojištění, popř. dalších osob, jejichž nárok vyplývá z uvedených zákonů, nebo pokud zjistila, že jí byly částky státního příspěvku poukázány neoprávněně. Jestliže je penzijní společnost v prodlení s plněním povinnosti vrátit státní příspěvek, je povinna platit penále ve výši 1 ‰ z částky státního příspěvku za každý den prodlení, a to nejvýše do částky rovné částce státního příspěvku, ze které je počítáno.

Celkem bylo ke kontrole v roce 2017 vybráno 1.147 smluv o penzijním připojištění a doplňkovém penzijním spoření, u kterých ministerstvo na základě údajů ze žádostí penzijních společností o poskytnutí státního příspěvku a zpráv o vracení státního příspěvku podaných v průběhu roku 2015 a 2016 prověřovalo, zda penzijní společnosti vrátily státní příspěvky v zákonné lhůtě.

Z kontrol zahájených v roce 2017 byly do konce roku 2017 ukončeny kontroly u 6 penzijních společností, u kterých bylo ke kontrole vybráno 288 smluv s celkovým objemem poskytnutých státních příspěvků 3,2 mil. Kč a které jsou předmětem této zprávy; výsledky jejich vyhodnocení jsou uvedeny dále.

Vzhledem k tomu, že část smluv byla pro účely vyhodnocování „rozdělena“ na základě hodnotících kritérií do více případů (např. když část státního příspěvku byla vrácena ve lhůtě a část po lhůtě), je počet jednotlivých případů v případě této kontroly vyšší než počet kontrolovaných smluv.

Po vyhodnocení shromážděných podkladů bylo zjištěno, že:

- v 72 případech byl státní příspěvek vrácen penzijními společnostmi v zákonné lhůtě, a to ve výši 568.714 Kč,
- v 258 případech byl státní příspěvek vrácen penzijními společnostmi po marném uplynutí zákonné lhůty, a to ve výši 2.667.629 Kč,
- v 33 případech nebyly splněny podmínky nároku na státní příspěvek a penzijním společností byl státní příspěvek ve výši 134.356 Kč poukázán neoprávněně.

Ve všech případech, kdy penzijním společností vznikla povinnost vrátit státní příspěvek, byl státní příspěvek vrácen před zahájením kontroly ministerstvu.

Na základě závěrů kontrol bude penzijním společností, které byly v prodlení s plněním povinnosti vrátit státní příspěvek v příslušné zákonné lhůtě, stanoveno ministerstvem penále ve výši 1 ‰ z částky státního příspěvku za každý den prodlení.

3.2.2 Dodržování povinnosti penzijní společnosti vrátit státní příspěvek

Při výkonu státního dozoru bylo postupováno podle § 156 zákona o doplňkovém penzijním spoření, kdy tento zákon připouští výkon státního dozoru nad penzijními společnostmi bez zahájení kontroly podle zákona o kontrole a umožňuje vyžádání podkladů a informací nezbytných pro objasnění skutečností souvisejících s tímto dozorem od penzijní společnosti a jejich kontrolu.

Státní dozor byl zaměřen na dodržování povinnosti penzijní společnosti vrátit státní příspěvek v případech, kdy podle údajů evidovaných v informačním systému doplňkového penzijního spoření nebyly státní příspěvky použity ve prospěch účastníků penzijního připojištění nebo doplňkového penzijního spoření, popř. dalších osob, jejichž nárok vyplývá ze zákona o penzijním připojištění, resp. ze zákona o doplňkovém penzijním spoření, a měly být vráceny penzijní společností ministerstvu.

Penzijní společnost je povinna vrátit ministerstvu částky státního příspěvku v případech a lhůtách podle § 18 zákona o doplňkovém penzijním spoření, nebo podle § 30 zákona o penzijním připojištění, pokud nebyl poukázán státní příspěvek použit ve prospěch účastníků penzijního připojištění nebo doplňkového penzijního spoření, popř. dalších osob, jejichž nárok vyplývá z uvedených zákonů, nebo pokud zjistila, že jí byly částky státního příspěvku poukázány neoprávněně.

Ke kontrole bylo v rámci státního dozoru vybráno celkem 199 smluv o penzijním připojištění a o doplňkovém penzijním spoření u všech penzijních společností, u kterých ministerstvo na základě údajů penzijních společností ze žádostí o poskytnutí státního příspěvku a zpráv o vracení státního příspěvku evidovaných v informačním systému doplňkového penzijního spoření prověřovalo, zda penzijním společnostem vznikla povinnost vrátit státní příspěvky. Celkový objem poskytnutých státních příspěvků v kontrolovaných případech činil 1,6 mil. Kč.

Kontrola zahájená v roce 2017 nebyla ke konci roku 2017 dosud ukončena.

Po vyhodnocení shromážděných podkladů podle stavu ke konci roku 2017, tj. v rámci období, které je předmětem této zprávy, bylo zjištěno, že:

- v 66 případech penzijním společností vznikla povinnost vrátit státní příspěvek; státní příspěvek byl penzijními společnostmi vrácen po marném uplynutí zákonné lhůty, a to v celkové výši 301.627 Kč,
- v 99 případech penzijním společností nevznikla povinnost vrátit státní příspěvek, který byl převeden v celkové výši 1.005.601 Kč jako součást prostředků účastníka do jiné penzijní společnosti,
- ve 4 případech se jednalo o nápravu právního stavu penzijních připojištění, resp. doplňkových penzijních spoření, po reklamacích účastníků; v těchto případech penzijním společností nevznikla povinnost vrátit státní příspěvek ve výši 31.400 Kč,

- ve 4 případech penzijním společnostem nevznikla povinnost vrátit státní příspěvek, který byl vyplacen v celkové výši 75.251 Kč jako součást dávky penzijního připojištění,
- v 26 případech byl ministerstvem penzijním společnostem doporučen další postup s cílem sjednotit údaje uvedené v informačním systému doplňkového penzijního spoření s doloženým právním stavem; takto dotčený státní příspěvek je v celkové výši 211.052 Kč.

Ve všech případech, kdy penzijním společnostem vznikla povinnost vrátit státní příspěvek, byl státní příspěvek vrácen v průběhu kontroly ministerstvu.

Na základě závěrů vykonaného státního dozoru budou s penzijními společnostmi, u kterých bylo zjištěno porušení jejich povinností stanovených zákonem o doplňkovém penzijním spoření v souvislosti s poskytováním a vrácením státního příspěvku, zahájeny kontroly podle zákona o kontrole.

3.2.3 Vypořádání doplňkového penzijního spoření výplatou penze a výplatou jednorázového vyrovnání

Při výkonu této kontroly bylo postupováno podle zákona o kontrole, kdy ministerstvo jako kontrolní orgán zahájilo kontrolu z moci úřední.

Kontrola byla zaměřena na dodržování povinností stanovených zákonem o doplňkovém penzijním spoření a zákonem o penzijním připojištění v souvislosti s výplatou dávky doplňkového penzijního spoření. Ve všech kontrolovaných případech bylo prověřováno, zda účastníkovi vznikl na příslušnou dávku nárok a zda penzijní společnosti při výplatě dávky postupovaly v souladu se zákonem o doplňkovém penzijním spoření.

Kontrolována byla výplata všech dávek, jejichž součástí je státní příspěvek, tj. výplata starobní penze na určenou dobu, včetně tzv. předdůchodů, invalidní penze na určenou dobu a výplata jednorázového vyrovnání místo těchto dávek.

Podle § 20 zákona o doplňkovém penzijním spoření jsou základními podmínkami pro vznik nároku na starobní penzi dosažení věku 60 let a trvání spořicí doby v délce nejméně 60 měsíců, nestanoví-li smlouva spořicí dobu delší (až 120 měsíců). U invalidní penze jsou podmínkami pro vznik nároku pobírání invalidního důchodu pro invaliditu 3. stupně a trvání spořicí doby nejméně 36 měsíců. Po splnění těchto podmínek si účastník může zvolit místo výplaty penze také výplatu jednorázového vyrovnání, nebo kombinaci výplaty penze a jednorázového vyrovnání.

Podle § 22 zákona o doplňkovém penzijním spoření je také možné, aby účastníci ve věku blízkém důchodovému věku čerpali penze ze systému doplňkového penzijního spoření až 5 let před dosažením důchodového věku formou tzv. předdůchodu a mohli tak překlenout období, které pro ně může být obtížné z hlediska uplatnitelnosti na trhu práce. Doba výplaty předdůchodu může trvat minimálně dva roky a maximálně pět let, přičemž musí být vyplácen minimálně dva roky. Výplata splátek musí být rozvržena tak, aby skončila nejdříve 3 roky

před dosažením důchodového věku příjemce, a musí činit minimálně 30 % průměrné mzdy za kalendářní rok předcházející tomu, v němž započalo vyplácení předdůchodu.

Ke kontrole bylo v roce 2016, kdy byla kontrola ve všech penzijních společnostech zahájena, vybráno celkem 386 smluv o doplňkovém penzijním spoření a penzijním připojištění. Z kontrol zahájených v roce 2016 byly v průběhu roku 2017 ukončeny kontroly u 5 penzijních společností³, u kterých bylo zkontrolováno 259 smluv o doplňkovém penzijním spoření a penzijním připojištění s celkovým objemem poskytnutých státních příspěvků ve výši 5,3 mil. Kč a které jsou předmětem této zprávy; výsledky jejich vyhodnocení jsou uvedeny dále.

Po vyhodnocení shromážděných podkladů bylo zjištěno, že

- v 258 případech penzijní společnost vyplatila, resp. vyplácí dávku doplňkového penzijního spoření, jejíž součástí je státní příspěvek ve výši 5.338.087 Kč, v souladu se zákonem o doplňkovém penzijním spoření,
- v 1 případě s celkovým objemem státního příspěvku ve výši 20.947 Kč penzijní společnost nevyplatila určené osobě jednorázové vyrovnání ve lhůtě stanovené zákonem, tj. do jednoho měsíce ode dne doručení písemné žádosti určené osoby.

V návaznosti na uvedené vyhodnocení ministerstvo dále posoudí možnost zahájení správního řízení, resp. řízení o přestupcích, s dotčenou penzijní společností ve věci porušení povinností stanovených zákonem o doplňkovém penzijním spoření v souvislosti s výplatou dávek.

3.2.4 Shrnutí kontrol v penzijních společnostech

V roce 2017 ministerstvo provedlo, resp. zahájilo, kontroly (včetně státního dozoru) u všech penzijních společností. Zkontrolováno bylo celkem 746 smluv o penzijním připojištění, resp. doplňkovém penzijním spoření, na které byl vyplacen státní příspěvek v celkové výši 10.220.411 Kč.

Na základě provedených kontrol byl vrácen státní příspěvek v 66 případech v celkové výši 301.627 Kč (3 % z částky kontrolovaného státního příspěvku).

Nedostatky byly zjištěny v 358 případech (48 % z kontrolovaných případů). Z toho v případech, kdy bylo kontrolováno dodržování lhůt pro vrácení státního příspěvku (bod 3.2.1), byl státní příspěvek v 258 případech vrácen penzijními společnostmi po zákonné lhůtě ve výši 2.667.629 Kč a v 33 případech byl státní příspěvek ve výši 134.356 Kč poukázán penzijní společnosti neoprávněně. U kontroly dodržování povinnosti vrátit státní příspěvek (bod 3.2.2) byl státní příspěvek v 66 případech v celkové výši 301.627 Kč vrácen penzijními společnostmi po zákonné lhůtě v průběhu kontroly. V případě kontroly výplaty penze a jednorázového vyrovnání (bod. 3.2.3) nebyla v 1 případě výplata jednorázového vyrovnání zahájena ve lhůtě stanovené zákonem.

³ Kontroly u zbylých 3 penzijních společností již byly ukončeny v roce 2016.

3.2.4.1 Postihy za zjištěné nedostatky

Ministerstvo stanoví penzijní společnosti podle § 157 zákona o doplňkovém penzijním spoření ve správním řízení svým rozhodnutím penále ve výši 1 ‰ za každý den prodlení z neoprávněně poukázané částky státního příspěvku nebo z částek státního příspěvku, které nebyly penzijní společností použity ve prospěch účastníků penzijního připojištění, resp. doplňkového penzijního spoření, a nebyly v zákonném termínu vráceny ministerstvu. Penále lze stanovit nejvýše do částky státního příspěvku, ze které je počítáno, a zároveň pokud by vypočtená částka penále byla nižší než 500 Kč, ministerstvo penále nestanoví.

Pokud penzijní společnost poruší jiné povinnosti podléhající státnímu dozoru ministerstva a takové porušení naplní skutkovou podstatu správního deliktu, resp. přestupku, ministerstvo uloží penzijní společnosti podle § 160 zákona o doplňkovém penzijním spoření pokutu do 20 mil. Kč.

Zahájení správních řízení ve věci uložení penále za pozdní vrácení státního příspěvku, popř. správních řízení, resp. řízení o přestupcích, ve věci uložení pokuty za správní delikt, resp. přestupek, kterého se penzijní společnosti mohly dopustit tím, že nevrátily státní příspěvek ve stanovených lhůtách nebo nevyplácí, resp. nevyplatily, dávky v souladu se zákonem o doplňkovém penzijním spoření, bude předmětem dalšího postupu ministerstva.

Přehled výsledků kontrol je uveden v následující tabulce:

v Kč

Předmět kontroly	Dodržování lhůt pro vrácení st. příspěvku	Vrácení státního příspěvku	Dávky v doplňkovém penzijním spoření	Celkem
Část zprávy	3.2.1	3.2.2	3.2.3	
Částka kontrolovaného státního příspěvku	3 236 446	1 624 931	5 359 034	10 220 411
Počet případů	288	199	259	746
St. příspěvek vyplacený v souladu se zákonem	3 102 090	1 323 304	5 339 034	9 764 428
Počet případů	255	133	259	647
Státní příspěvek k vrácení	0*	301 627	-	301 627
Počet případů	-	66	-	66
Vrácený státní příspěvek	-	301 627	-	301 627
Počet případů	-	66	-	66

* Ve všech případech, kdy penzijním společností vznikla povinnost vrátit státní příspěvek, byl státní příspěvek před zahájením kontroly vrácen ministerstvu.

4 Správní řízení

Jak již bylo uvedeno v předchozích částech věnovaných postihům za zjištěné nedostatky, ministerstvo, pokud zjištěné nedostatky naplní skutkovou podstatu správního deliktu, resp. přestupku, uloží stavebním spořitelnám nebo penzijním společnostem pokutu. Při určení její výměry ministerstvo přihlédne k závažnosti správního deliktu, zejména ke způsobu jeho spáchání a jeho následkům a k okolnostem, za nichž byl správní delikt spáchán; u přestupku se musí jednat o společensky škodlivý protiprávní čin.

Pokud se nejedná o správní delikty, resp. přestupky, tak ministerstvo podle § 16 zákona o stavebním spoření v případě porušení podmínek stanovených tímto zákonem uloží stavební spořitelně vrátit část, případně celkovou částku vyplacené státní podpory, přičemž částku státní podpory uloženou k vrácení do státního rozpočtu vybírá a vymáhá ministerstvo.

Dále může ministerstvo podle § 157 zákona o doplňkovém penzijním spoření penzijní společnosti, která porušila tento zákon v souvislosti s poskytováním nebo vrácením státního příspěvku, uložit ve správním řízení opatření k nápravě zjištěného nedostatku odpovídající povaze porušení a jeho závažnosti. Ministerstvo je také oprávněno stanovit penzijní společnosti, jak již bylo uvedeno, ve správním řízení svým rozhodnutím penále a může také uložit penzijní společnosti pořádkovou pokutu do 5 mil. Kč za nesplnění povinností souvisejících s výkonem dozoru (např. za neposkytnutí potřebné součinnosti).

4.1 Správní řízení se stavebními spořitelkami

Ministerstvo v roce 2017 v návaznosti na výsledek tzv. kontrol od stolu provedených v roce 2016 a 2017 vedlo se všemi stavebními spořitelkami správní řízení ve věci možného porušení povinností stanovených zákonem o stavebním spoření, kterého se stavební spořitelna mohla dopustit tím, že v souvislosti s přechodem práv a povinností vyplývajících ze stavebního spoření v důsledku úmrtí účastníka stavebního spoření připsala na účet účastníků stavebního spoření – nabyvatelů práv a povinností vyplývajících ze stavebního spoření, případně vyplatila účastníkům stavebního spoření – nabyvatelům práv a povinností vyplývajících ze stavebního spoření státní podporu za určité kalendářní roky v rozporu s podmínkami stanovenými zákonem o stavebním spoření.

V roce 2017 byla v návaznosti na (i) výsledek kontrol provedených v roce 2016 zahájena správní řízení zahrnující připsanou/vyplacenou státní podporu ve výši 971.482 Kč, přičemž ministerstvo uložilo stavebním spořitelkám vrátit státní podporu ve výši 535.088 Kč, a v návaznosti na (ii) výsledek kontrol provedených v roce 2017 (viz bod 2.2.2) správní řízení zahrnující připsanou/vyplacenou státní podporu ve výši 187.382 Kč, přičemž část těchto správních řízení byla v roce 2017 ukončena a v jejich rámci ministerstvo uložilo stavebním spořitelkám vrátit státní podporu ve výši 17.922 Kč.

Celkově tak byla v roce 2017 vedena správní řízení zahrnující připsanou/vyplacenou státní podporu ve výši 1.158.864 Kč, jimiž ministerstvo uložilo stavebním spořitelkám vrátit státní podporu v celkové výši 553.010 Kč.

V souvislosti s výsledky kontrol stavebních spořitelů provedených v roce 2017 podle zákona o kontrole budou po posouzení závažnosti správního deliktu, resp. přestupku, případná správní řízení, resp. řízení o přestupcích, ve věci uložení pokut za správní delikty, resp. přestupky, předmětem dalšího postupu ministerstva.

4.2 Správní řízení s penzijními společnostmi

V roce 2017 ministerstvo v návaznosti na kontroly, které byly provedeny u penzijních společností, vydáním příkazů stanovilo penzijním společnostem povinnost platit penále za prodlení s plněním povinnosti vrátit státní příspěvek v příslušné zákonné lhůtě v celkové výši 162.743,14 Kč.

V souvislosti s výsledky kontrol penzijních společností ukončených v roce 2017 budou po posouzení závažnosti správního deliktu, resp. přestupku, případná správní řízení, resp. řízení o přestupcích, ve věci uložení pokut za správní delikty, resp. přestupky, předmětem dalšího postupu ministerstva. Zároveň budou postupně v průběhu roku 2018 ministerstvem zahájena další správní řízení s penzijními společnostmi ve věci uložení penále za nedodržení zákonných lhůt pro vracení státního příspěvku.

5 Závěr

Kontroly (včetně státního dozoru u penzijních společností) provedené v roce 2017 u stavebních spořitelů a penzijních společností byly ministerstvem v rámci jeho působnosti zaměřeny na dodržování povinností kontrolovaných osob v souvislosti s poskytováním státní podpory stavebního spoření a státního příspěvku penzijního připojištění, resp. doplňkového penzijního spoření, které jsou poskytovány na podporu těchto produktů ze státního rozpočtu. Kontroly byly cíleně⁴ zaměřeny na oblasti s potenciálně nejvyšší možností vzniku rizika, kdy by státní podpora a státní příspěvky mohly být použity v rozporu s účelem stanoveným příslušnými zákony nebo byly kontrolovaným osobám vyplaceny neoprávněně a měly být vráceny ministerstvu. Tím je současně dosahováno i preventivního účinku kontrol, když kontrolované osoby na základě kontrolních závěrů přijímají konkrétní opatření k nápravě zjištěných nedostatků, což se následně projeví nejen v kontrolovaných případech, ale i v dalších obdobných případech přímo nesouvisejících s danou kontrolou.

Výsledky kontrol provedených v roce 2017 u stavebních spořitelů v případech, kdy nebyla státní podpora poskytnuta v souladu s podmínkami zákona o stavebním spoření, neprokázaly systematické pochybení u některé ze stavebních spořitelů, které by vedlo k zásadnímu porušování povinností, které jsou jim stanoveny zákonem o stavebním spoření.

Provedené vyhodnocení výsledků jednotlivých kontrol odhalilo zejména pochybení stavebních spořitelů plynoucí převážně z faktu, že ne vždy mají stavební spořitelny dostatek informací, aby mohly beze zbytku dostát svým zákonným povinnostem (např. z důvodu neznalosti údajů podléhajících bankovnímu tajemství, popř. ochraně osobních údajů, o dalších smlouvách o stavebním spoření účastníka stavebního spoření).

U penzijních společností výsledky kontrol v případech, kdy penzijní společnosti nedodržely své povinnosti stanovené v zákoně o doplňkovém penzijním spoření v souvislosti s poskytováním a vrácením státního příspěvku, neprokázaly systematické pochybení u některé z penzijních společností, které by vedlo k zásadnímu porušování povinností, které jsou jim stanoveny zákonem o doplňkovém penzijním spoření, resp. zákonem o penzijním připojištění.

Provedené vyhodnocení výsledků jednotlivých kontrol odhalilo u některých penzijních společností porušení jejich povinností plynoucí zejména (jak penzijní společnosti uváděly ve svých zprávách o odstranění zjištěných nedostatků) z důvodů nedostatečného nastavení vlastních informačních systémů. To se projevilo zejména v případech kontroly dodržování zákonných lhůt pro vrácení státního příspěvku a kontroly dodržování povinnosti penzijní společnosti vrátit státní příspěvek. Další pochybení penzijních společností v ostatních případech jdou zejména na vrub osobních chyb jednotlivců nebo opět faktu, že ne vždy mají penzijní společnosti dostatek informací (s ohledem na bankovní tajemství, popř. ochranu osobních údajů), aby mohly beze zbytku dostát svým zákonným povinnostem.

⁴ Ministerstvo využívá analytickou metodu vytěžování dat obsažených v informačních systémech stavebního spoření a doplňkového penzijního spoření s cílem získat potenciálně užitečné údaje a informace k provedení kontrol (tzv. data mining).

Výše uvedenému nasvědčuje i relativně vysoké procento zjištěných nedostatků u penzijních společností, byť částečný vliv má i cílený výběr kontrolovaných případů.

Výsledky provedených kontrol budou ministerstvem využity zejména pro zpracování návrhů potřebných legislativních změn, dále jako podklady pro provádění změn v informačních systémech stavebního spoření a doplňkového penzijního spoření a v neposlední řadě i ke změnám metodiky výkonu dozoru u stavebních spořitelén a u penzijních společností s cílem zajišťovat co nejlepší správu státem poskytované státní podpory stavebního spoření a státního příspěvku penzijního připojištění, resp. doplňkového penzijního spoření.

Stavebním spořitelnám a penzijním společnostem by výsledky kontrol měly sloužit zejména jako zpětná vazba ke zlepšování dodržování povinností, které jim ukládá zákon o stavebním spoření, resp. zákon o doplňkovém penzijním spoření a zákon o penzijním připojištění.